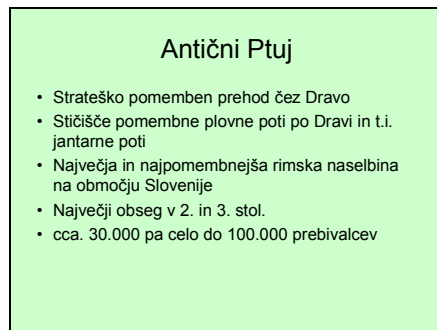

1.

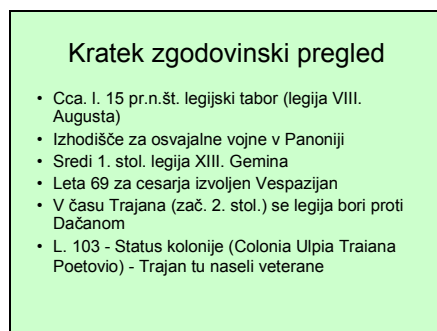
Predavanje o (domnevnem) rimskem amfiteatru na Ptujju 5.11.2015 v prostorih Skupine Stik (Cesta Andreja Bitenca 68, Ljubljana)

2.

Pomen rimskega Ptujja – Petovione
Mesto je nastalo ob strateško pomembnem prehodu čez reko Dravo, in stičišču pomembne plovne poti po Dravi in jantarne poti. Ptuj je bil največja in najpomembnejša rimska naselbina na območju Slovenije in med pomembnejšimi v širši okolici. Mesto je imelo največji obseg nekje v 2. in 3. stol., število prebivalcev pa se ocenjuje nekje na 30.000, najbolj optimistične ocene pa celo do 100.000 prebivalcev.

3.

Zgodovina rimskega Ptujja se začne z legijskim taborom, pomen mesta dokazujejo tudi pomembni zgodovinski dogodki npr. izvolitev Vespazijana. Mesto je imelo dobro strateško lego in je bilo tudi izhodišče za osvajanje Panonije. Ko Trajan mestu podeli status kolonije in naseli veterane večih legij, to občutno pripomore k razcvetu mesta.

4.

- Nekoliko kasneje da Hadrijan zgraditi oz. popraviti most čez Dravo
- Center mitraizma
- Sedež ilirske carine
- En najmočnejših zgodnjekrščanskih centrov v Sloveniji
- Stagniranje mesta v 4. stoletju
- L. 352 bitka med Konstancijem II. in Magnencijem
- L. 379 mesto škof preda Gotom
- L. 388 bitka med Teodozijem I. Velikim in Maksiminom
- L. 452 mesto, na pohodu v Italijo, uniči Atila

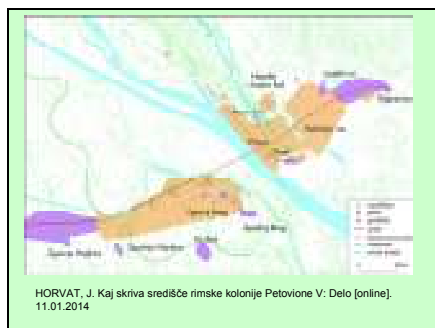
Mesto je bilo velik center mitraizma, v katerem je bilo vsaj 5 mitrejev, tu je bil sedež ilirske carine, ki je pokrivala območje od Raetie do Črnega morja, tu pa je bil tudi en najmočnejših zgodnjekrščanskih centrov v Sloveniji. Na Ptujju je deloval tudi škof sv. Viktorin Ptujski, ki naj bi bil (po mnenju sv. Hieronima) usmrčen ravno na Ptujju v času Dioklecianovih preganjanj kristjanov. V 4. stoletju mesto stagnira in se krči, upravo prevzamejo Goti, zgodovina rimskega mesta pa se zaključi leta 452, ko ga uniči Atila.

5.

- V 8. stoletju naselbina med mostiščem na Vičavi in Malim gradom, širi se proti proštijški ploščadi
- Po l. 836 Pribina na Ptujju zgradi cerkev
- L. 874 posvečena župnijska cerkev sv. Jurija (Kocljeva)
- L. 890 dobijo salzburški škofje v last cerkev sv. Jurija z desetino in dve mestni četrti s sodstvom, mitnino in mostom ter tretji del mesta, ki je bil prej Kocljeva last.

Kasneje se tudi tu naselijo Slovani, že v 8. stoletju pa je tu stala naselbina med mostiščem na Vičavi in Malim gradom, ki se je nato širila proti proštijški ploščadi. V 9. stoletju sta tu že stali vsaj dve cerkvi (ustanovi Pribine in Koclja), konec devetega stoletja pa mesto dobijo v last salzburški nadškofje. Takrat je mesto obsegalo že kar 3 četrti, kar dokazuje, da je bil Ptuj sorazmerno kmalu že spet pomembna naselbina.

6.

Rimsko mesto Ptuj je obsegalo območja na obeh bregovih reke Drave. Glavna območja so današnji Zgornji Breg, Spodnja in Zgornja Hajdina na desnem bregu, ter Vičava, Panorama, Rabelčja vas, naselje bratov Reš in območje na in pod ptujskim gradom. Rimsko mesto pa je bilo večje, saj so premiki reke Drave odnesli pas širine cca. 200m, podobno pa tudi precejšnje območje mesta na desnem bregu, kjer se predvideva

7.

- Cca. 150 let arheologije na Ptuju
- Predvsem območja Sp. in Zg. Hajdine, Panorame, Grajskega griča, Vičave, Rabelčje vasi in naselja bratov Reš
- Zgodnejše raziskave na manj pozidanih območjih na desnem bregu, kasnejše raziskave so predvsem zaščitne
- V zadnjem času geofizikalne raziskave (predvsem na Panorami)

8.

tudi legijski tabor.

Rimski Ptuj je sorazmerno dobro poznan, saj se z njim arheologija ukvarja že približno 150 let, vendar pa nam še vedno ni znana lokacija foruma in drugih pomembnih javnih zgradb, odprto je tudi vprašanje amfiteatra, ki ga je mesto take velikosti in pomena skoraj gotovo imelo. Zgodnejše raziskave so se osredotočile na (takrat) manj pozidana območja na desnem bregu, kasnejše raziskave pa so predvsem zaščitnega značaja. V zadnjem času pa se odvijajo tudi geofizikalne raziskave. Na območju srednjeveškega mesta pa je bilo do sedaj zelo malo raziskav.

Možnosti za lokacijo amfiteatra je več, lahko je stal na območju, ki ga je odnesla Drava ali na še neraziskanih območjih Ptuja. Pogled na zračni posnetek nam pokaže dokaj tipično srednjeveško mesto z gradom, Dominikanskim in Minoritskim samostanom, župnijsko cerkvijo sv. Jurija in glavno (Prešernovo) ulico z lijakasto tržno razširitvijo. Vendar pa podrobnejši pogled razkrije neobičajno skupino hiš, ki so razporejene v loku ob Dravi.

9.

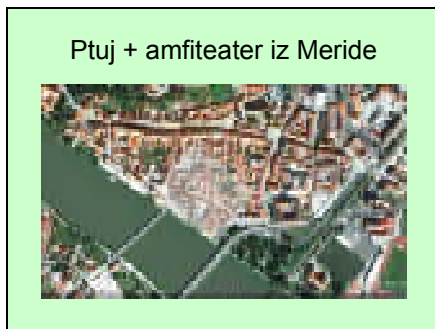
Razpored ulic hitro pokaže, da lok ni nastal zaradi prilagajanja toku reke Drave, saj se nadaljuje v notranjost mesta (Cankarjeva ulica), hkrati pa ne gre za običajno urbanistično obliko, saj tovrstnih oblik v širšem prostoru v tem obdobju ne poznamo in bi jo lahko pričakovali šele v sodobnejšem času. Oblika loka močno spominja na tlorise amfiteatrov, ki so pozidani na osnovi elipse.

10.

Tudi pri pogledu iz zraka je lok dobro viden in deluje kot nekakšen tujek v zasnovi mesta. Obliko loka najlažje razložimo s tem, da so hiše nastale na trdni osnovi – temeljih starejšega objekta, če pa bi to lahko bil amfiteater pa je najprej potrebno ugotoviti, če se lok res ujema s tlorisi drugih amfiteatrov.

11.

Za primerjavo sem uporabil nekaj različnih tlorisov naključno izbranih amfiteatrov in jih prilepil čez ortofoto posnetek Ptuja. Že primer iz Meride v Španiji (Emerita Augusta) pokaže izredno dobro ujemanje tlorisa amfiteatra z razporeditvijo stavb na Ptuj,

12.

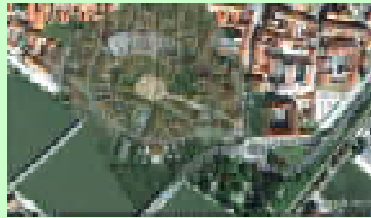
Ptuj + amfiteater iz Budimpešte

Podoben rezultat je tudi na primeru vojaškega amfiteatra iz današnje Budimpešte (Aquincum) na Madžarskem.

13.

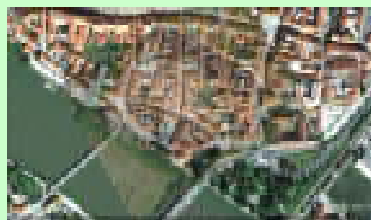
Ptuj + amfiteater iz Carnuntuma

Enako velja tudi v primeru vojaškega amfiteatra iz Carnuntuma v današnji Avstriji.

14.

Ptuj + amfiteater iz Pompejev

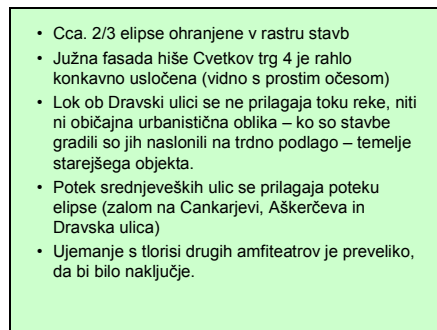
Tudi primer najstarejšega znanega amfiteatra iz Pompejev je pokazal podobne rezultate.

15.

Razporeditev stavb pa se ujema tudi s tlorisom Flavijskega amfiteatra v Rimu – bolj znanega pod imenom Kolosej.

16.

V prid tezi, da so stavbe zgrajene na ostankih amfiteatra govori cca. 2/3 ohranjene elipse v razporeditvi današnjih hiš, konkavno usločena južna fasada stavbe Cvetkov trg 4, potek srednjeveških ulic se prilagaja poteku elipse (Cankarjeva, Aškerčeva in Dravska ulica. Skladnost elipse s tlorisi drugih amfiteatrov je prevelika, da bi lahko šlo za naključje.

17.

Omenjene ulice so vsaj srednjeveškega izvora, kar dokazuje razporeditev srednjeveških hiš (obkrožene). Zalom na Cankarjevi ulici (hišna številka 10) dokazuje, da se je potek ulice prilagodil elipsi – odmik, da so lahko zagotovili ustrezno širino ulice. Razpored ulic in odmik na Cankarjevi dokazujeta, da je bilo območje poseljeno v srednjem veku in da je verjetno takrat tu omenjena oblika že obstajala.

18.

Lucca

- V 6. stol. Predelan v utrdbo
- Kasneje hiše, smodnišnica, skladišče soli in zapor
- Zač. 19. stol. podrli hiše v notranjosti

Možnost, da bi se amfiteater dovolj dobro ohranil, da bi na njegovih ostankih zgradili hiše, ki stojijo še danes dokazujejo analogije iz drugih krajev. Prva je amfiteater v Luccii, ki je bil zgrajen sredi 2. stol., v 6. stol. pa predelan v utrdbo. Kasneje so območje amfiteatra pozidali s hišami, opravljal je funkcijo smodnišnice, skladišča soli in zapora. V začetku 19. stoletja so v notranjosti podrli hiše in pridobili ovalni trg, ki je danes ena od turističnih znamenitosti mesta.

19.

Arles

- V zgodnjem srednjem veku predelan v utrdbo, mesto v malem s hišami, trgom in dvema kapelama
- Naseljen do 1825 leta, potem so odstranili hiše

Podobna je zgodba amfiteatra v Arles-u v Franciji (Arelate). Zgrajen je bil konec 1. stol., v 5. stol. pa so ga predelali v utrdbo. Postal je pravo mesto v malem s hišami, trgom in dvema cerkvama oz. kapelama. Območje je bilo poseljeno do 1825, ko so hiše odstranili in tako razkrili ostanke amfiteatra.

20.

Firence

- V srednjem veku pozidali s hišami
- Situacija praktično identična kot na Ptujju

Ptujskemu pa je najbolj podoben primer iz Firenc (Florentia). Tu so območje v srednjem veku zazidali s hišami, ki stojijo še danes. Tudi tu se je potek ulic prilagodil obliki amfiteatra.

21.

Vojaški tabori in amfiteatri

- Na območju province Ilirik – Petoviona, Siscia (indici), Carnuntum (2 amfiteatra), Burnum (1 amfiteater) in Tiluria (indici)
- Provinca Pannonia – podoben vzorec – Aquincum (2 amfiteatra), Carnuntum (2 amfiteatra), Vindobona (1 amfiteater), Savaria (1 amfiteater)
- Tudi v drugih mejnih provincah podobni vzorci – zakaj bi bil ravno Ptuj brez amfiteatra?

Na Ptuju so bile prisotne rimske legije, vojska pa je vedno bila priročna delovna sila pri velikih gradbenih projektih, hkrati pa so tudi vojaki potrebovali zabavo. Zato amfiteatre zasledimo praktično povsod, kjer so bili tudi bolj ali manj stalni vojaški tabori. Na območju province Ilirik, kamor je nekaj časa spadal tudi Ptuj, poleg njega, poznamo še štiri vojaške tabore – pri dveh so bili amfiteatri že odkriti, pri drugih dveh pa na obstoj amfiteatrov kažejo indici. V Pannonii pa je situacija še jasnejša, saj na vseh lokacijah že poznamo tudi amfiteatre. Tudi v drugih delih rimskega imperija zasledimo podoben vzorec. Posledično lahko upravičeno pričakujemo, da je bil tudi na Ptuju vsaj en amfiteater.

22.

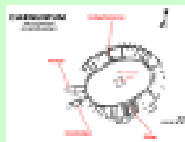
Nemesis

- Boginja usode in pravice – povezuje se jo s prizorišči gladiatorskih iger
- Templji Nemesis pogosto del amfiteatrov ali v neposredni bližini (niša, prostor v amfiteatru ali ločena stavba)
- V provincah Norik, Dacia in Pannonia običajno ob amfiteatrih

Z amfiteatri oz. prizorišči gladiatorskih bojev in javnih usmrtitev se povezuje tudi čaščenje boginje Nemesis – boginje usode in pravice. Templji posvečeni Nemesis so bili pogosto del amfiteatrov ali pa so stali v neposredni bližini amfiteatra. Ponekod je bila urejena le niša, spet drugod je bil Nemesis posvečen prostor v samem amfiteatru, v provincah Norik, Dacia in Pannonia pa so bili templji običajno v ločenih stavbah ob amfiteatrih.

23.

- Ločena stavba ob amfiteatru (Norik, Dacia, Pannonia) – Aquincum, Flavia Solva, Carnuntum, Sarmizegetusa

Vir: http://www.wikwand.com/de/Carnuntum_%28Mit%3%A4riager%29

Tovrstne templje poznamo pri amfiteatru v Aquincumu, Flavii Solvi, Carnuntumu in Sarmizegetusi. Na tlorisu vojaškega amfiteatra iz Carnuntuma je ob obodu amfiteatra označen tempelj Nemesis, stavba pa je vidna tudi na poskusu rekonstrukcije.

24.

Tudi pri amfiteatru v Sarmizegetusi je tempelj Nemesis stal v ločeni stavbi ob amfiteatru.

25.

Votivni oltar Nemesis

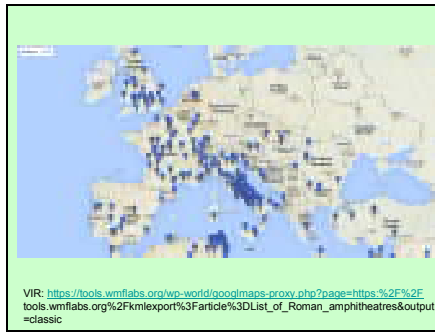
- Odkrit l. 1932 v podpornem zidu pri cerkvi sv. Jurija (Saria)
- V depojih muzeja PMPO

Vir: SARIA, B.: Nova raziskovanja po stari Poetoviji. Časopis za zgodovino in narodopisje, Letnik XXVIII, Maribor 1933

Na Ptuju sicer lokacija templja ni znana, domnevamo pa lahko, da obstajal, kot ločena stavba ob amfiteatru. Dokaz za obstoj kulta Nemesis na Ptuju je votivni oltar posvečen boginji. Oltar je bil odkrit v sekundarni legi, vzidan v nekdanji podporni zid pri cerkvi sv. Jurija (cerkev je sorazmerno blizu območja domnevnega amfiteatra). Oltar se danes nahaja v depojih Pokrajinskega muzeja Ptuj Ormož.

26.

Na območju rimskega imperija je trenutno znanih približno 200 amfiteatrov, nedvomno pa jih je bilo še več. Na zemljevidu lahko opozimo večjo gostoto predvsem na območju Italije in Tunizije, tudi v drugih delih imperija amfiteatrov ni bilo malo.

Preseneča, da na razdalji od Aquileie (Ogleja) do Gorsium-a na Madžarskem ni znanih amfiteatrov, čeprav je na tem območju stalo več pomembnejših naselbin – tudi Emona, Celeia in Petoviona.

Amfiteatri so bili različnih dimenzij in so imeli različno kapaciteto gledalcev.

Poznamo manjše amfiteatre, večji pa so lahko sprejeli tudi 15.000 in več gledalcev.

27.

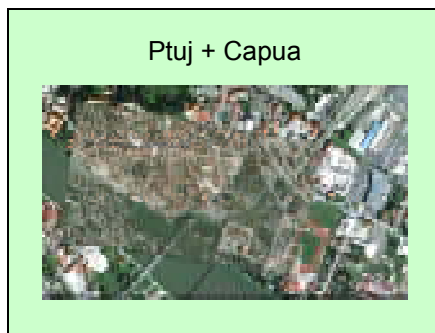
Velikosti amfiteatrov
• Arles – 136 x 109 m – cca. 25.000 pax
• Firenze – 116 x 95 m – cca. 20.000 pax
• Pompeji – 135 x 104 m – cca. 20.000 pax
• Aquincum (vojaški) – 131 x 107 m – cca. 10-14.000 pax
• Aquincum (civilni) – 83 x 73 m – cca. 5000 pax

28.

Največji amfiteatri
• Kolosej – 188 x 155 m – cca. 80.000 pax
• Capua – 170 x 140 m – cca. 60.000 pax
• El Djem – 148 x 122 m – cca. 35.000 pax
• Verona – 150 x 120 m – cca. 30.000 pax
• Pula – 132 x 105 m – cca. 26.000 pax
• Ptuj – 170 x 140 m – cca. ????? Pax
• Današnja dvorana Stožice – 12.480 pax

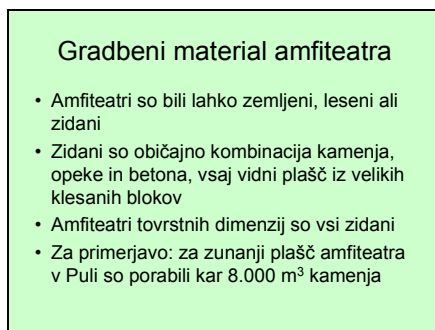
Nekaj največjih znanih amfiteatrov v rimskem imperiju pa je imelo kapaciteto 30.000 pa vse tja do približno 80.000 gledalcev. Ocene kapacitet so približne, vsekakor pa so bili amfiteatri objekti velikih dimenzij. Preseneča, da so dimenzije območja domnevnega ptujskega amfiteatra enako velike kot dimenzije amfiteatra v Capui, ki velja za drugega največjega v imperiju. Glede na velikost lahko kapaciteto ptujskega amfiteatra ocenimo vsaj na 40.000 gledalcev.

29.

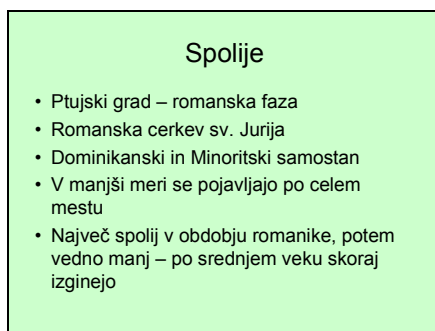
Tudi tloris amfiteatra v Capui se zelo dobro ujema z območjem domnevnega amfiteatra na Ptujju.

30.

Amfiteatri so bili zemljeni, leseni ali zidani, poznamo pa tudi kombinacije materialov (npr. Gorsium – lesene klopi na kamnitih temeljih), zidani amfiteatri so bili običajno iz kombinacije kamena, opeke in betona, največji amfiteatri so vsi zidani. Samo za zunanji plašč amfiteatra v Pulju so uporabili kar 8.000 m³ kamena, na Ptujju bi ga potrebovali še toliko več.

31.

Tako velika količina kamena ne more izginiti brez sledu, imamo vidne ostanke objektov ali pa so prisotne vsaj spolije. Sorazmerno pred kratkim sem ugotovil, da je ptujski grad (romanska faza) v veliki meri zidan iz blokov peščenjaka, ki so v grad vzidani sekundarno (do enake ugotovitve je potem prišel še g. Igor Sapač). Podobne spolije so tudi v cerkvi sv. Jurija, manj pa v Dominikanskem in Minoritskem samostanu. V manjši meri se pojavljajo tudi po zidovih in hišah po celem srednjeveškem delu mesta. Po preliminarnih ugotovitvah je bilo največ tovrstnih spolij uporabljenih v obdobju

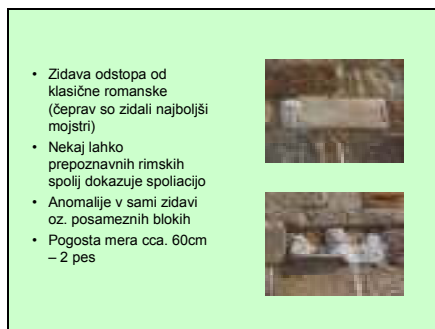
romanike, potem pa jih je vedno manj, po srednjem veku pa jih praktično ni več zaznati.

32.

Stena romanskega palacija na ptujskem gradu je pozidana iz večjih blokov peščenjaka. Na prvi pogled se zdi, da gre za tipičen primer kvalitetne romanske zidave iz klesancev zloženih v ravne vrste, podrobnejši pogled pa pokaže, da kamniti bloki niso bili klesani za vgradnjo v to steno, ampak, da so tu sekundarno uporabljeni.

33.

Zidava od klasične romanske odstopa, zdi se, da je bolj površna, čeprav so jo zidali najboljši mojstri. V sami zidavi zasledimo različne anomalije, ravno tako pa so prisotne tudi anomalije na posameznih blokih peščenjaka. Proces spoliacije dodatno dokazuje nekaj lahko prepoznavnih spolij iz t.i. pohorskega marmorja. Pri velikosti blokov se pogosto pojavlja mera 2 pes, kar je približno 60cm.

34.

Na večih mestih se v zidavi pojavljajo odstopanja od višin posameznih vrst blokov, kar dokazuje, da so mojstri zidali z materialom, ki so ga imeli že na razpolago in ne z bloki, ki bi bili posebej klesani za vgradnjo v to steno.

35.

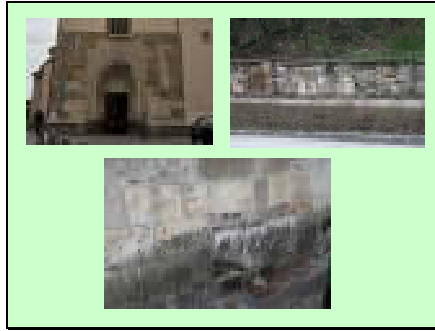
Sekundarno uporabo blokov oz. spoliacijo dokazujejo tudi sledi spon, ki so prisotne na nekaterih blokih. Še posebej lepo vidna je na fotografiji spodaj desno, kjer je viden tudi kanal za svinec.

36.

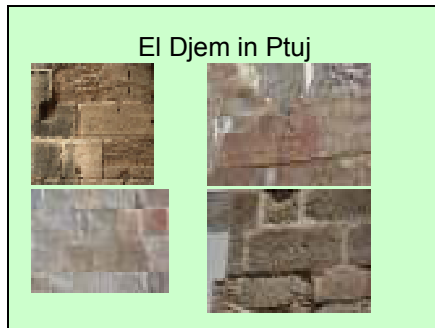
Na večjem številu blokov so vidni tudi utori za dvižne pripomočke (primer slika zgoraj desno). Takšne pripomočke so uporabljali že Rimljani, utor pa je bil vedno na zgornji strani bloka in po vgradnji ni bil več viden. Tovrstni utori na bočnih straneh blokov dokazujejo, da so bloki »prevrnjeni« in niso vgrajeni tako, kot je bilo prvotno predvideno.

37.

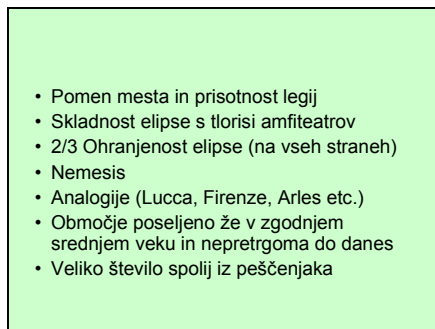
Na slikah so še primeri spolij iz peščenjaka v cerkvi sv. Jurija, podpornem zidu pod gradom, ki poteka od Raičeve ulice proti Muzejskemu trgu in napisa vzdane v steno Vodnega stolpa neposredno ob območju amfiteatra. Napis še ni razvozlan, vendar je velikost črk monumentalna, kar kaže, da je bil napis verjetno del večjega javnega objekta.

38.

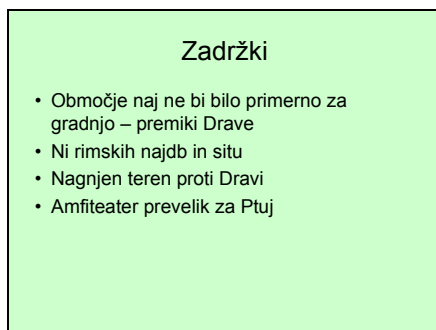
Na sliki zgoraj levo je stena amfiteatra v El Djemu v Tuniziji, ki je bil zgrajen iz peščenjaka, na ostalih treh pa so peščenjakovi bloki s ptujskega gradu. Sicer je zaenkrat nemogoče dokazati, da so bloki del nekdanjega amfiteatra, vendar velja poudariti, da je bila v rimski Petovionii prevladujoč gradbeni material opeka, ne poznamo pa še objektov, ki bi bili prvotno zgrajeni iz takšnih blokov.

39.

V prid obstoju amfiteatra govori že sama velikost in pomen rimskega Ptujja, prisotnost legij in čaščenje Nemesis. Veliko število spolij iz peščenjaka bržkone nakazuje gradbeni material zunanjega plašča amfiteatra, ter postopno odvažanje in ponovno uporabo materiala skozi srednji vek. Lokacija ob Dravski ulici je za amfiteater zelo primerna, saj bi bil dobro viden s tedanje ceste, poleg tega pa, kot je običajno tudi pri drugih amfiteatrih, odmaknjen od samega centra nekdanjega mesta. Območje ob Dravski ulici je bilo poseljeno od zgodnjega srednjega veka vse

40.

do danes, analogije pa kažejo, da bi se ostanki amfiteatra lahko dovolj dobro ohranili, da bi na njem nastale kasnejše hiše in se ohranile do danes. Poleg tega območje tako dobro ustreza tlorisom drugih amfiteatrov, da to ne more biti naključje, obseg oz. zunanji obod amfiteatra pa se kaže kar na približno dveh tretjinah celotne dolžine na vseh straneh.

Obstaja tudi nekaj dobrih zadržkov glede lokacije ob Dravski ulici. Drava je sorazmerno pogosto poplavljala in nekajkrat spremenila svojo strugo, zato naj območje ne bi bilo primerno za gradnjo v antiki in po njej. Drava je okoli leta 260 spremenila svojo strugo in se pomaknila bolj proti severovzhodu, približno ob vzhodnem delu domnevnega amfiteatra. Amfiteater je bil bržkone zgrajen že prej (najkasneje v 2. stol.), tako da premik struge na obstoj amfiteatra ne more vplivati. Poleg tega ni čisto jasno, kje natanko je tekla Drava po tem premiku struge. Poplava je Ptuj nedvomno prizadela, vendar zaenkrat še ni znan natančen obseg in nastala škoda. Tako velik objekt pa bi poplavo bržkone preživel. Drava je kasneje še spreminjala tok in se približno v 14. stol. ustalila približno v današnji strugi. Vse pa kaže, da je bilo območje amfiteatra uporabno že v zgodnjem srednjem veku, saj so pri izkopu v eni od hiš v samem središču domnevnega amfiteatra naleteli na sledove zgodnjesrednjeveške

41.

poselitve.

Na območju amfiteatra teren pada proti reki Dravi, kar bi lahko bila ovira pri gradnji tako velikega objekta. Vendar pa že primer iz Pulja jasno kaže, da so rimski gradbeniki takšne težave lahko enostavno premostili. Tam so padec terena premostili tako, da je amfiteater na eni strani za etažo višji kot na drugi.

Na območju domnevnega amfiteatra do danes še ni bilo rimskih najdb in situ (približno pod označeno črto). Tu velja poudariti, da je območje domnevnega amfiteatra praktično neraziskano, kar je lahko razlog za pomanjkanje najdb. Meni znan je edino prej omenjen izkop v eni od hiš na Vošnjakovi, kjer pa se pod naplavine ni posegalo, tako da je nemogoče ugotoviti ali je kaj pod njimi ali ne.

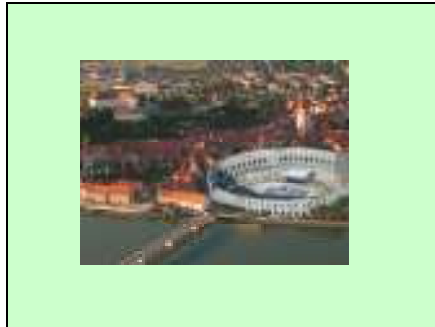
Amfiteater kakršen je, kot kaže, stal na Ptujju bi imel zelo veliko kapaciteto gledalcev, vendar je to zelo možno. Poznamo primere, kjer je istočasno obstajalo več amfiteatrov (Carnuntum, Aquincum ipd.). Število prebivalstva antičnega Ptujja se ocenjuje na 30.000 ali več, kar pomeni, da bi tak amfiteater zadostoval za celotno populacijo. Podoben primer poznamo tudi v Pompejih, tako da so možnosti za takšno velikost realne.

42.

- Na Ptuju so pozidali amfiteater izjemnih dimenzij
- Območje je ok. l. 260 prizadela poplava – obseg neznan
- V zgodnjem srednjem veku je bilo območje amfiteatra poseljeno – morda Kocljeva utrdba
- Od srednjega veka naprej so odvažali gradbeni material in na ostankih amfiteatra zgradili hiše, ki stojijo še danes.

Skratka vse kaže, da je na Ptuju na območju ob Dravski ulici stal amfiteater izrednih dimenzij – drugi oz. tretji po velikosti v imperiju in največji amfiteater izven Italije (med do sedaj znanimi). V kolikšni meri je amfiteater prizadela poplava okoli l. 260 ni znano, zdi pa se, da je bilo območje poseljeno že v zgodnjem srednjem veku. Verjetno gre ravno na območju amfiteatra in cerkve sv. Jurija iskati tretjo četrt mesta, ki je bila v Kocljevi lasti in se omenja l. 890. Morda si je ravno v amfiteatru Kocelj uredil svoj utrjen sedež – podobno kot sta bila utrjena amfiteatra v Lucci in Arles-u. Vsaj od srednjega veka pa so z amfiteatra odvažali gradbeni material in ga ponovno uporabljali pri gradnji drugih objektov, na ostankih pa pozidali hiše, ki stojijo še danes. Če teh hiš ne bi bilo bi morda danes Ptuj izgledal približno tako kot je na sliki.

43.

44.

Kaj pa morebitni amfiteater v Emoni ... ?

- Dolničar pravi, da so 15. novembra 1714 naleteli na razvaline emonskega amfiteatra !!!
- "Den 15. sind in dem grossen Comendischen garten vor dem Teutschen thor, als man ein paumgarten angelegt in aus graben grosse rudera eines amphitheatri endtdekt worden"

V Sloveniji pa je odprto še vprašanje amfiteatra v Emoni. Tudi tu je zelo verjetno obstajal, na njegove ostanke pa naj bi naleteli leta 1714 v bližini Križank oz. tedanjih Nemških vrat.

45.

Ena od možnosti je lokacija znotraj dveh še neraziskanih insul nekdanje Emone (ob Rimski cesti – nasproti Trga Francoske revolucije), vendar pa so večino amfiteatrov gradili izven obzidij mest. Poleg tega omemba navaja, da so bili ostanki odkriti v velikem vrtu Križevniške komende, ki pa se je nahajal južneje. Zato mislim, da je potrebno amfiteater iskati na območju med južnim emonskim obzidjem in Gradaščico. Tako bi bil amfiteater situiran tipično izven obzidja in znotraj omenjenega vrta Križevniške komende.

46.

47.

Hvala za pozornost

Jure Smolinsky
jure.smolinsky@gmail.com
